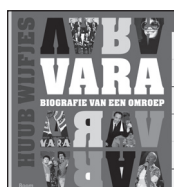

jaar blijken zijn ideeën – bijvoorbeeld over integratie, politieke vernieuwing en democratie – relevant en zijn argumenten steekhoudend. Soms is dat pijnlijk: zijn we de afgelopen twintig jaar zo weinig opgeschoten? Voor de PvdA moet dat soms een deprimerende gedachte zijn, want de partij worstelt nog steeds met dezelfde problemen die Tromp in 1990 blootlegde. Zijn beste geschriften zijn die waarin hij verontwaardigd is. Vooral als hij woorden als ‘oplichters’ en ‘nieuwlichterij’ laat vallen, weet je zeker dat de hoofdrolspelers neergesabeld zullen worden met alle venijnige virtuositeit waarover Tromp beschikte. In deze scherpzinnige en strijdbare betogen neemt de lezer Tromps gelijkhebbende toon en het bij vlagen gretige tentoonspreiden van zijn eruditie graag voor lief.

Dr. Willemijn Dicke, Technische Universiteit Delft

H. Wijffes, *VARA. Biografie van een omroep*, Amsterdam: Boom, 2009, ISBN 9789085066545

Overleven in omroepeland

Huib Wijffes heeft zijn omvangrijke geschiedenis van de VARA de neutrale titel ‘biografie van een omroep’ meegegeven, maar hij had evenzeer voor ‘VARA en de kunst van het overleven in omroepeland’ kunnen kiezen. Rode draad in zijn omroepgeschiedenis is de eeuwige strijd tussen omroep en politiek over het omroepbestel, met – vanzelfsprekend – een centrale rol voor de Partij van de Arbeid. Het levert een, bij tijd en wijle ontluisterend, inzicht op in de gespannen verhoudingen tussen politici, programmamakers en omroepbestuurders die in een soms heetgebakerd debat waren

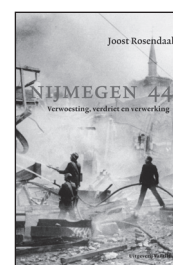
verwikkeld om de koers van de omroep. Wijffes laat overtuigend zien dat begrippen als verzuiling en ontzuiling het inzicht in de geschiedenis van de VARA niet verder helpen. Hij spreekt liever van de geschiedenis van een ‘politiek-mediaal complex’, dat hij typeert als ‘een systeem van onderlinge verplechting van media en politiek dat sinds de moderne massamedia heeft bestaan, maar voortdurend van karakter is veranderd’. Deze voortdurende karakterverandering valt in belangrijke mate toe te schrijven aan het Haagse omroepbeleid, dat door de huidige minister van Onderwijs opnieuw aan drastische hervormingen wordt onderworpen.

De VARA is door de geschiedenis heen echter beslist niet een willoze speelbal van de Haagse politiek geweest. Wijffes besteedt veel aandacht aan de nauwe banden tussen de sociaal-democratische beweging – partij en vakbeweging – en vertegenwoordigers van de VARA. De sociaal-democratie leverde omroepbestuurders als Jaap Burger (1949-1966), André Kloos (1971-1980) en Marcel van Dam (1986-1995) die met meer of minder succes van hun goede contacten op het Binnenhof gebruik maakten om de VARA een vooraanstaande positie binnen het omroepbestel te verschaffen. Tegelijkertijd waren het uitgerekend PvdA-politici als Rick van der Ploeg en Marjet van Zuijlen die met hun neoliberale omroepbeleid de VARA tijdens de regeerperiode van Paars voor de wielen reden, hetgeen zelfs tot een kortstondige flirt van de progressieve omroep met het commerciële SBS leidde.

Wijffes, die als bijzonder hoogleraar Geschiedenis van de Nederlandse radio en televisie verbonden is aan de Universiteit van Amsterdam, is erin geslaagd van zijn onderzoek naar de VARA een wetenschappelijk werk van formaat en een publieksboek ineen te maken. De talrijke illustraties en kaderteksten met toelichtingen bij programma’s en presentatoren maken het tot een plezierig doorbladerbaar salontafelboek. Met zijn uitgebreide notenapparaat en zorgvuldige uiteenzetting van de verhoudingen tussen omroepwereld, politiek en

Nederlandse samenleving levert de studie ook een bijdrage aan het wetenschappelijk debat over de relatie tussen media, politiek en maatschappij. Ten slotte hebben de auteur en zijn team met dit werk en de bijbehorende website (biografie.vara.nl) in beeld en tekst over programma’s en personen uit de geschiedenis van de VARA de standaard gezet voor het historisch onderzoek naar de Nederlandse omroepen, dat komende jaren onder meer zal worden verrijkt met een studie naar de geschiedenis van de NCRV.

Harm Kaal, Radboud Universiteit

Joost Rosendaal, *Nijmegen '44. Verwoesting, verdriet en verwerking*, Nijmegen: Vantilt, 2009, ISBN 9789460040115

Nijmegen '44

Waarom op 22 februari 1944 Nijmegen werd gebombardeerd, was lang onduidelijk. Historicus Joost Rosendaal geeft in zijn prachtig geïllustreerde boek een minutieuze, beklemmende reconstructie van het bombardement door een Amerikaanse eenheid. De Nijmeegse binnenstad en de omgeving van het station werden per ongeluk vol geraakt terwijl het luchtalarm te laat afging. Er vielen meer dan 760 doden. Nijmegen kreeg in september 1944 opnieuw een golf van oorlogsgeweld over zich heen. Tijdens operatie Market Garden vielen honderden doden en werd een groot deel van de resterende bebouwing in het centrum verwoest. Rosendaal wijdt vervolgens bijna de helft van zijn boek aan de rommelige geschiedenis van de oorlogsherdenking. Die was in Nijmegen dus verbonden met een Amerikaans ‘vergissingsbombardement’ en met de door Amerikanen gevoerde strijd om de bevrijding